

הבאת מקום וילפינן דיני מעשר מדיני בכור
מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף
מעשר אינו נאכל אלא בפני הבית.

ואיכא למיפרך דאי אפשר למילף מעשר
מבכור, דמה לבכור שכן טעון מתן דמים
ואימורים לגבי מזבח משום הכי אינו אלא
בפני הבית וכשמזבח שלם.

איכא למימר ביכורים יוכיחו שאין בהם מתן
דמים ומתן אימורים לגבי מזבח, ואפילו הכי
צריכין בית שנאמר "והניחו לפני מזבח", אף
מעשר כן.

איכא למיפרך, דאי אפשר למילף מעשר
מביכורים דמה לביכורים שכן טעונין הנחה
על יד המזבח, ומשום הכי אין אלא בפני
הבית, מה שאין כן מעשר.

תלמוד לומר למילף שאכילת מעשר שני
בלא פדיון בירושלים נוהגת רק בפני הבית
שנאמר: "והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם
ואת מעשרותיכם וגו'", מקיש מעשר לבכור,
מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף
מעשר שני אינו נאכל אלא בפני הבית.

ומקשינן: אמאי בעי למילף מקרא להקיש
בכור למעשר, וניהדר דינא וניתי במה הצד
מבכור וביכורים דכשרצינו ללמוד מבכור
פרכנו מה לבכור שכן טעון מתן דמים
ואימורים, ועל זה נשיב ביכורים יוכיחו,

אמר רבי אלעזר: מזבח שנפגם אין אוכלים
בגינו בזמן שהוא פגום שירי מנחה⁽⁴⁰⁾,
שנאמר: "ואכלו מצות אצל המזבח". וכי
אצל המזבח אכלו את המנחה, והלא בכל
העזרה היתה נאכלת, אלא ללמדך שמנחה
נאכלת בזמן שהוא המזבח שלם ולא בזמן
שהוא חסר.

אשכחן לפסול אכילת שירי מנחה בזמן
שהמזבח פגום, קדשי קדשים שאינן נאכלים
אלא בזמן שהמזבח שלם מנלן? אתיא
בגזירה שווה "קדשי קדשים" האמור בפרשת
מנחות.

אשכחן קדשי קדשים ומנחות, קדשים קלים
שאינם נאכלים בירושלים אלא בזמן שמזבח
שלם מנלן?

אמר אביי: אתיא קדשים קלים מדרשא
דרבי יוסי, דתניא: רבי יוסי אומר ג' דברים
משום ג' זקנים, וזה אחד מהן: רבי ישמעאל
אומר: יכול יעלה אדם מעשר שני לירושלים
ויאכלנו שם בלא פדיון בזמן הזה שאין בית
המקדש קיים, דבאכילת מעשר נאמר "לפני
ה' אלוקיך" ומיבעי ליה אי כשבית המקדש
חרב נמי חשיב "לפני ה' אלוקיך" וקסבר
קדושת הארץ לא בטלה וחיוב הפרשת
מעשר מן התורה. ועל זה אומר רבי ישמעאל
ודין הוא שאי אפשר לאכול מעשר שני בלא
פדיון כשאין בית המקדש, דדמי לבכור,
בכור טעון הבאת מקום, ומעשר נמי טעון

ב-ט

אח"כ את המזבח יהיו נפסלין הקדשים לאכילה
משום שנדחו שעה אחת מאכילה, אולם התוס'
בבא מציעא [נג ב] כתבו שלא שייך פסול דיחוי
רק בהקרבת הקרבן ולא באכילה, וכן דייק הר"י

הרצפה, ובה אין איסור משום ששם הוא עיקר
מקומן, ועל זה תירצנו שמכל מקום עדיף ליתנו
על המזבח.
40. דעת התוס' לקמן [סא ב] שגם כשיתקנו

ה" כשהבית חרב, שאפילו שאין קדושת הבית קיימת, מכל מקום קדושת ירושלים יתכן שעדיין עומדת, **אפילו בכור נמי תיבעי** כשנזרק דמו והוקטרו אימוריו קודם החורבן ובשרו קיים, מהו שיאכל בשרו אחר החורבן בירושלים.

אמר רבינא: לעולם קסבר האי תנא קדושה ראשונה **לא קידשה לעתיד לבא**⁽⁴¹⁾, **והכא במאי עסקינן בבכור שנזרק דמו והוקטרו** אימוריו קודם חורבן הבית וחרב הבית **ועדיין בשרו קיים**. וטעמא דלא מיבעי לן בבכור כהאי גוונא, אלא פשיט ליה לתנא דהבכור אינו נאכל, משום דהאי תנא סבירא ליה **ואיתקש בשרו לדמו**⁽⁴²⁾ ויליף דבשעה שאתה ראוי לזרוק את הדם אתה אוכל בשר, שנאמר: **"ואת דמם תזרוק ואת חלבם תקטיר ובשרם יהיה לך"** **מה דמו במזבח אף בשרו במזבח**, דאף בשרו אינו נאכל אלא כשיש מזבח, **ואתי אכילת מעשר ויליף מאכילת**

וכשנפרוך מה לביכורים שכן טעונים הנחה אימא בכור יוכיח, וחזור הדין ללמד על מעשר!?

ומשנינן: לא ילפינן במה הצד **משום דאיכא למיפרך** **מה להצד השהה שבהן** בבכור ובביכורים **שכן יש בהן צד מזבח** זה למתן דמים וזה להנחה, ומשום הכי בעינן למילף מקרא.

ופרכינן: **מאי קסבר רבי ישמעאל? אי קסבר קדושה ראשונה** של בית המקדש **קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא** ולא בטלה הקדושה כשנחרב הבית, ומקריבין על גבי המזבח גם כשאין בית, אם כן **אפילו בכור נמי יקריב ויאכל כשאין בית**, ואמאי פשיט ליה בכור שאינו קרב בזמן הזה טפי ממעשר, **ואי קסבר קדושה ראשונה של בית המקדש קדשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא** ומשום הכי מיבעי ליה אי מקרי "לפני

והברכת הזבח מוכיח שכך היתה גם כן גירסת הרמב"ם, שהרי פסק [בית הבחירה ו טו] מקריבין אף על פי שאין בית, והקשה עליו הראב"ד שם ממה שאמרו במשניות לענין מע"ש "אם אין מקדש ירקב", הרי שלא קידשה לעת"ל, ועל כרחך שהרמב"ם גרס כהתוס' ואם כן צריך מזבח לאכילת מע"ש.

42. הליקוטי הלכות והשפ"א מקשים מכאן על שיטת התוס' [סא] שאף על פי שאין מזבח אפשר להקטיר אימורין במקומו, שהרי קודם שהוזכר בפסוק "ובשרם" נאמר "ואת חלבם תקטיר", ואם כן ודאי שהוקש גם כן אימורין לדם שצריך מזבח בדוקא, ועיי' חזו"א [יז ב] מה שכ' בזה.

קורקוס מדברי הרמב"ם [פסולי המוקדשין ג כה].

41. כן היא גירסת רש"י, והתוס' הקשו עליו שאם לא קידשה לעתיד לבוא איך שייך שיהיה המעשר שני נאכל בירושלים, והרי קדושת ירושלים גם כן בטלה, שאפילו נאמר שקדושת ארץ ישראל אינה תלויה בקדושת הבית וכמו שפירש רש"י כאן, אבל קדושת ירושלים ודאי תלויה היא בקדושת הבית, עיי' בדבריהם, ולכן גרסו התוס' "לעולם קסבר קידשה", שאף על פי שקידשה לעתיד לבא ומקריבין אף על פי שאין בית, מכל מקום צריך שיהיה מזבח בנוי כדי להקריב עליו [עכ"פ לזריקה], והוקש מעשר שני לבכור שאינו נאכל גם כן אלא כשיש מזבח,

ובשר חדא מילתא היא ולא שייך כאן הך כללא דכל דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש דאין הלימוד של דם מבשר בגדר של היקש, דחדא מילתא ניהו.

כי סליק רבין אמרה לשמעטא דאביי דקדשים קלים אינם נאכלים כשהמזבח פגום, ואתיא לה מדרשא דרבי יוסי, קמיה דרבי ירמיה.

אמר רבי ירמיה: בכלאי היושבים בארץ בכל טפשא, אמטול [משום] דיתבי בארעא חשוכא בבל עמוקה היא וחשוכה אמרי שמעטא דמחשכא כשאין יודעין טעמו של דבר בוודין מלבם טעם שאינו, לא שמיע להו לבני בבל הא דתניא, ומהך ברייתא יכלו ללמוד דבכל קדשים קלים לא פסלינן כשנפגם המזבח. דתניא בשעת סילוק מסעות כשמסלקין את המזבחות בזמן המסעות במדבר קדשים נפסלין⁽⁴⁴⁾ משום דנסתלק המזבח, וזבים שאסור להם להיכנס למחנה

בכור דגם מעשר אינו נאכל אלא כשהמזבח קיים ושלם⁽⁴³⁾.

ומקשינן: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש והיכי ילפינן אכילת מעשר מאכילת בכור בהיקש, הא אכילת בכור עצמה ילפינן לה בהיקש מזריקת דמו.

ומשנינן: מעשר דגן חולין הוא והך כללא דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש הוא רק בקדשים, ולא בחולין.

ופרכינן: הניחא למאן דאמר בתר למד אזלינן וכיון דהלמד הוא חולין שפיר מצינן למילף מהיקשא, אלא למאן דאמר בתר מלמד אזלינן וכשהמלמד הוא קדשים, אם נלמד הוא מהיקש אינו חוזר ומלמד אפילו לחולין מאי איכא למימר, היכי ילפינן מעשר מבכור?

ומשנינן: הך מאן דאמר סבירא ליה דדם

הלשון "קדשים נפסלין" משמע שיהיו פסולים לעולם ולא רק בשעת סילוק המסעות, ולפי שיטת התוס' בסוגיין שיש דיחוי גם לענין אכילת קדשים מיושב הלשון, אולם התוס' כאן הקשו על רש"י ממה שמבואר במנחות [צה א] שקדשי קדשים נפסלין ביוצא בשעת המסעות, כי אמנם דורשים לקמן "אף על פי שנסע אהל מועד הוא", מכל מקום זהו רק לענין מחנה לוייה ומחנה ישראל, מאחר שמחנות קיימים גם בשעה שנוסעים, וכמו שכתוב בברייתא שזבים ומצורעים משתלחים חוץ למחיצה, אבל מחנה שכינה שאינו קיים כלל שהרי פרקוהו, קדושתו בטלה אז, ורק כשעדיין הקלעים עומדים וכבר נתפרק המשכן לומדים לקמן מפסוק זה שעדיין קיים קדושת מחנה שכינה גם כן, ובאמת

43. לפי גירסת התוס' והרמב"ם הלימוד הוא שכאשר אין מזבח אין אוכלין מע"ש, אבל כשיש מזבח הגם שאין הבית בנוי אוכלין, שקידשה לעתיד לבא, והאבן האזל [בית הבחירה ו יד] מחדש שאמנם אפשר לאכול מע"ש בירושלים בלא מקדש כשהמזבח בנוי, מכל מקום אין מצות הבאה ואכילה כשאין ירושלים והמקדש בבנינם, ורק שהאיסור של "לא תוכל לאכול בשעריך" האוסר לאכול מע"ש בכל מקום, אינו חל על ירושלים הואיל וקידשה לעתיד, אבל כשנהרס המזבח אין אוכלין שם כלל, משום שלומדים מבכור שאינו שייך כלל כשאין מזבח, ויישב בזה השגת הראב"ד על הרמב"ם עיין שם.

44. רש"י מפרש משום פגימת המזבח, ולכאורה

פסולים מהא דתניא דרבי ישמעאל קאמר דאכילת בכור שהוא קדשים קלים פסולה בזמן פגימת המזבח, סבירא ליה לרבי ירמיה דדווקא בכור דגלי ביה הכתוב לפסול אכילתו בזמן פגימת המזבח, ולא ילפינן מבכור לשאר קדשים קלים.

אמר רבינא: אידי ואידי גם הברייתא דקדשים נפסלים וגם הא דתניא בברייתא דקדשים נאכלים איירי בקדשים קלים, וכאביי דכל הקדשים קלים נפסלים בזמן שהמזבח פגום או נסתלק, **ולא קשיא** סתירת

הברייתות אהדדי. **הא דתניא דקדשים נפסלים רבי ישמעאל** היא, דיליף היקישא אכילת בשר מזריקת דם, מה זריקת דם טעונה מזבח, אף הבשר כן, **הא דתניא דקדשים נאכלים רבנן** היא (46) דלא ילפי אכילת בשר מזריקת דם וסבירא להו דגם בבכור שרי לאכול את הבשר כשהמזבח פגום.

ואיבעית אימא, הא והא, תרי הברייתות איירי **בקדשי קדשים** (47) ואיירי אפילו אליבא דרבנן דסברי דרק קדשי קדשים נפסלים

לויה **ומצורעים** שאסור להם להיכנס למחנה ישראל **משתלחין חוץ למחנה** (45). זב משתלח חוץ למחנה ליום נושאי הארון דקדושת המחנות לא בטלה בזמן המסעות, ומצורע משתלח חוץ לדגלי השבטים שהם מחנה ישראל. ומהא דזב משתלח חוץ למחנה לויה מוכח דקדושת מחנות לא נתבטלה בזמן מסעות, ובעל כרחך דקדשים נפסלים לא מטעם דנפסלו ביוצא, דהא עדיין הם בתוך המחיצות, ודין המחיצות בקדושתו עומד, אלא משום דנסתלק המזבח.

ותניא אידך, בשני מקומות קדשים נאכלים גם כשהמשכן חנה וגם כשהמשכן נסע נאכלים הקדשים במקומן, ודברי הברייתא סותרים להא דתניא בברייתא דלעיל שהקדשים נפסלים.

מאי לאו דיש ליישב סתירת הדינים בברייתא **הא דתניא דקדשים נפסלים בקדשי קדשים,** **הא דתניא דקדשים נאכלים בקדשים קלים,** ומוכח דלא כדאמר אביי דגם קדשים קלים נפסלים, ואע"ג דהוכיח אביי דקדשים קלים

שם הפסוקים לפי"ז.

46. המצפה איתן מבאר יסוד מחלוקתן, שרבי ישמעאל הולך לשיטתו לעיל [נו א] שהפסוק "ובשרם יהיה לך" מדבר רק על בכור תם, ומשום כך אפשר לומר שהוקש בשר לדם לענין זה, אבל רבנן כאן היינו רבי עקיבא הסובר שהפסוק מדבר על בכור תם ובעל מום, ולכן הוא בלשון רבים, ואם כן לא שייך להקיש בשר לדם, שהרי לענין בשר מדובר גם בבעל מום, ובשרו הלא בודאי לא הוקש לדם.

47. הקשו האחרונים למה לא העמיד את שני הברייתות בקדשים קלים וכרבי ישמעאל, ותיריך

שבגמרא מנחות הגירסא בברייתא דידן "קדשים נפסלין ביוצא", אבל בתוספתא [קרבנות יג] לא גרסינן "ביוצא", וכן מוכח בסוגיין, שהרי רצינו להעמיד בקדשים קלים שודאי אינם נפסלים אז ביוצא, שמחיצתן מחנה ישראל, ועיי' חידושי רי"ז הלוי [פרשת במדבר] שהביא מבריתא דמלאכת המשכן שמשמע כרש"י.

45. מבואר כאן שהיה קדושת מחנה לויה בשעת המסעות, והגרי"ז [פרשת במדבר] מדקדק מלשון רש"י כאן שכתב "ולא זב למחנה ליום נושאי הארון", שקדושת מחנה לויה היתה רק במקום שנסעו בני קהת שהיו נושאים הארון, ולא במקום שנסעו בני גרשון ובני מררי, ומבאר